

STAKLENE BREZE

KATJA KNEŽEVIĆ

SADRŽAJ

Labirinti	1
Prilagodljivost	3
Vodoriga	4
Sitna duša	5
Prvo	6
Tolstoj	7
Truplo u ormaru	9
Zagrebački šund	11
Sedmi mjesec	12
Netko	13
Na okretištu	14
Let	16
Bojim se kraja	17
Ples	19
Knjige	20
Razgovor	22
Prozor	24
Ja umotano u nešto veće	25
Otkup	27

Ravnoteža	29
Sumnja	30
Na promociji	32
Jeka	35
Identitet grada	37
Autopilot	38
Muzej	40
Mjesto blizu centra gdje puštaju dobru glazbu	41
Kasnije	43
Preporuka	45
Strange fruit	47
Stvari	49
Breze	51
O autorici	52
Impresum	53

LABIRINTI

Ne mora biti
noć; mrak i tišina
precijenjeni su pratitelji
onih s nepozvanim raspoloženjima, prozirnim
spoznajama čija vlakna
motaju oko tuđih lica
sve dok se ne pretvore
u debele košnice.
Može se dogoditi
i danju na ulici na tržnici
među dječjim glasovima
dok kupujem rajčice
smijem se
miješam mlijeko u kavi.
Ne mora biti, najčešće jest
noć
potroši snove
na druge, a mene
istjera iz kreveta pa hodam
kućom uhodanom
rutinom odem po čašu vode
(jer to ljudi rade, zar ne?)
palim svjetlo
i na trenutak
za stolom vidim pana
s kamenim rogovima
i mučnim molećivim pogledom
izgubio se i ruke su mu
tvrde i drvene, umjesto prstiju noge od stola
i gleda me i moli da...
I onda isperem tu sliku
i tama se smiluje

i zaboravim sve
što sam mislila da treba zapamtiti.
Ujutro za istim stolom
vrtim žlicu u šalici
zjenice prate vrtlog
svijet što je vani već otkucava
u svježem obećanju
prije odlaska
pritišćem si zglobove i članke
da čujem pucketanje.

PRILAGODLJIVOST

„Stavila si previše kaputa
na jednu vješalicu. Naravno da će puknuti“, rekla je
uz lukav smiješak, smrzava nas
stakleno sunce u uredu
s dvije fotelje, ljepljivim Kiki bombonima i nekim
moderniziranim Rorschachom.
Shvatila sam, i bila zahvalna što je više zanima
nesretna stolarija mog ega nego
bezimeni sedativi.
Ipak, riječi nisu tako tvrdi čavli
kako bi romantičari voljeli misliti i
ta jednokratna dostava informacije nije
učinila čudo – nemilosrdno ravne plohe
mog ormara smijale su se kroz tvorničke
godove, godinu za godinom.
Šalom sam prekrila rastuću rupu iza te jedne
vješalice
i samo ponekad noću
osluškivala čujem li to pucketanje iverja
i pitala se hoću li umrijeti
kad željezni tutanj pogodi neotpornu površinu
ili ću možda bez pokušaja pogađanja oblika mrlje
iza vješalice smisliti kako preživjeti kao
promućurna životinja, smanjiti ulog
i nositi samo jedan kaput stalno
srasti s njime
zavoljeti rupe u ovratniku, veselo mu raditi zakrpe
i skrivati miševе u džepovima
i skrivati se od pogleda razočaranja, zgražanja
i podsmijeha.

VODORIGA

Uvijek su ovdje
kad mičem usnama i guram
riječi van kad razgovaram
s prijateljima (ili) strancima
kradu mi trenutke koje želim
upamtiti po njihovoj običnosti
njihovoj prozračnoj jednostavnosti.

Niti danâ zapliću se
u svoj uredni kaos
i vrte oko vretena
moje srži koja
jamči olakšanje
samo ako je ulovim
osjećam se sigurno
samo u tom
hodu po žici
između prebrzih misli
i dvodimenzionalnih oklopa.

Uvijek su ovdje
demonске oči
stisnute u pohlepan osmijeh
neprozirne oči malene vodorige
što se nadviruje iza mog uha
zgrčena u gladnu oduševljenju
hrani se
lažnim sjećanjima na sutra
i, između lakomih mljackanja,
šapatom mantra
Ovako mi je stvarnije.

SITNA DUŠA

Svakim je jutrom sve urednija.

Sitna duša.

Manja i kompaktnija.

Teško je nositi svijetom veliku dušu.

Ima osmijeh za svaku situaciju
spreman, jer nema iznenađenja.

Ima uzdah za svaki poraz
filmski, jer nema romantike.

Dezinficirala je osjećaje od svake zablude
zna što želi

i ništa je ne boli.

Vidi kroz svakoga

jer je nekad vidjela sve.

Dosađuje se dok gleda reklame

i pravi se da čeka film.

PRVO

Htjelo nam se ljeto
pa smo slagali margarite
i razmjenjivali
svoje slane rubove:
tvoja kosa su bili moji snovi su
nestajali iza tvog vrata su
kucala očekivanja su
bježala mojim obrazima
u zagrljaj. Grla su nam gorjela
jer su riječi predugo trajale
pa smo smijehom
i suhim tišinama
kompenzirali mikroskopske supernove
iza svojih pluća.
Oboje smo voljeli poeziju
a ulica je bila najduži
šimićevski stih
i razmotavala se pred nama
u neki drugi grad.
Na semaforu si zavukao ruku
pod moju majicu
tražio novu putanju
ugrađivao meke labirinte ispod mojih
kralježaka.
Kad smo opet krenuli
latice pepela zaplesale su
u zraku iza ramena sam
čula smijeh
kad sam se okrenula
Krist i Pilat i naši stari mi
raspršili su se u razgovoru
u zraku.

TOLSTOJ

Kazalište je bilo krivo
za prvu laž.

„Dobila sam ulaznice od prijateljice koja radi u garderobi...
Znaš, veze...”

Moja majka ne zna
biti sretna. Strah
i pucnjevi
naučili su je da je jedino bitno biti
živ.

I nalazi zanos
u preživljavanju.
Luksuz je nezahvalnost.
Za luksuz je slijepa. Progleda samo
ako postoji opravdan razlog.
„Pa dobro, ako si ih već dobila... šteta da propadnu.”

U drugoj pauzi predstave
poslije rata i prije mira
pušile smo cigarete koje mi je, što se nje tiče, kupio dečko
razgovarale o knjigama koje je voljela.
Ne i o njezinoj mladosti.
Ne znam kad je ona naučila lagati.

Kasnije je bilo lako.
Karte za izložbu koje sam dobila u nagradnoj igri
putovanje za koje mi je plaćen trošak jer sam napisala pjesmu
odjeća s akcije
i kuponi za skupe slatkiše.

Naučila sam lagati
vještije
od glumaca na poklonjenim predstavama.

Majka se sjetno smiješila.
Ne znam je li me pročitala
ali nije bila puno sretnija.
Možda je samo vjerovala
da njezina odrasla kći
napokon ima više sreće.

TRUPLO U ORMARU

U sobi nasuprot
istočnom prozoru
stari je ormar
s molitvenicima
i vunenim čarapama
kutijom kave
i starim zlatnicima
iz zemlje bez imena.
Imam truplo u ormaru
čvrstih kostiju
hladne kože
s ljubičastim mrljama
posloženo među policama
slomljena vrata
izbačenih zuba
smije se vješalicama.
Nije mi drag taj leš bez mirisa
što me gleda
kad biram odjeću
i glasno diše
kad se skrivam
među kaputima.
Mrzim kad se igra
mojim knjigama
i lutkama
i pikulama
i mrzim
što se ne boji.
Ono zna da tu pripada
zaštićeno drvenim plohamama
nahranjeno satima.
Ponekad sjedim

pred njime
okrenuta leđima
otvorenih očiju
slušam
razgovor smrti
i svog praznog ormara.

ZAGREBAČKI ŠUND

Kako je došlo do ovoga?

Ah da, probudio se opet onaj nagon

koji zadirkuje i živcira

i koji sa svakim pravom misli

da ne smije biti ušutkan

- nagon da budem ona

ključna karika

posljednji i omiljeni

dio slagalice

koji Zagreb treba.

A sve ostalo...

vožnja na vrtuljku s plastičnim svjetlima -

bilo tko može iskopčati struju.

Ples na ulici i smijeh i razmjena stihova i citiranje stripova

i izlizane fotelje tik do pozornice.

Zanimljivo, neki novi glazbeni stil

ma ne, gitara mu je raštimana

ne budi naivna, kažeš ti,

govori tiho, da izgledaš arogantno

ili jako glasno, da zvučiš cinično.

Ali grad je ionako svijet

bez polova.

Želim znati da sam bila ovdje.

Izvadi iglu za tetoviranje

umoči je u limunov sok

okrenut ću ti leđa

maknuti kosu s vrata

nađi mjesta između dvije kapljice znoja

nije to strah, vjeruj mi

i upiši svoju priču

i pusti me da iskrvarim

do jutra.

SEDMI MJESEC

Razgovarajmo o ljubavi.
Zvučno prihvatljiva popularna psihologija će nas osloboditi
jednom kad je nađemo
ispod stolnjaka stola
za dvoje
u večeri
umjetno induciranog zanosa.
Možda ti ipak priznam
da se bojim kompromisa.
I da se ponekad rasipam:
čestice mog bića otkidaju se
i plešu u zraku. Djetinjasti sateliti.
Čujem ih kako zveckaju
o srebrne stijenke i stakla
tramvajskih vrata
o telefonsku slušalicu kad razgovaram.
Ne bojim se nestajanja. Nikad se ne raspadnem.
A nestajanje bi ionako bila
krajnja
gesta romantike.
Bojim se pretvaranja
u nešto što nisam posve ja
i nismo posve mi.
Ako pristanem biti
tvoj satelit
misliš li da možeš
obećati da gravitacija
neće boljeti?

NETKO

Imala je tirkizne šiške i glazba je
treštala iz njezinih ušiju
i iz ruku i iz probušenih obrva, a on
karirane hlače i snove
razlivene u tetovažama. I bili su stvarni
i drugačiji i tako hrabri.
Sve što ih je zanimalo
bio je ples i šok i svaki prijekor
bio je dočekivan i uhvaćen u pljesku prilijepljen
na ruksake i na pjege.
Tako sam im zavidjela
ušuškana u svojoj običnosti
prozirna pribijena uz tramvajske prozore
smješkala se na prizor
tako glasno zgrabljenih identiteta.
Da bar ja znam
svoje boje, da mogu njima zasjeniti
asfalt i odaslati ih
u tuđe bore
između očiju oko usana iza žaljenja.
Da bar sam se usudila
biti nešto posebno odabrati
neki put, manje ili više prohodan
samo da je krajnji.
Izostaju otisci
iza i ispred mene.
Samo u sredini
smisljena
najviše sam svoja kad nisam
nitko poseban.

NA OKRETIŠTU

Stojimo na stanici, čekamo
pet minuta do tramvaja
prsti mi se igraju cigaretom
i ostali puše
u nenadanoj pauzi.
Izgledamo kao mali grad
s dimnjacima od glavâ.
Svi osim njega – on
sjedi nad knjigom
čita i miče usnama
iskosa vidim poeziju.
Lice mu je poput zgužvanih novina
tek na trenutke
male crvene stanice probijaju
između redova olova.
Uzdiše podiže glavu spušta
oči su mu pune svjetova i svjetala
kao velegradska panorama promatrana
sa sigurne visine.
Tramvaj dolazi i svi nestajemo
u nezainteresiranoj utrobi.
Gubim ga iz vida
izbljedio je natrag
u svoju verziju svog života.

Odlazi doma, kuha kavu, gleda crno-bijele fotografije, psuje, trlja krute ruke, pere lice,
razmotava svoje listove, prisjeća se, zapisuje, sluša radio, razgovara sa susjedom, udovicom
s kojom bi htio, možda, nije siguran (nije ni ona), dočekati onih zadnjih pet...

Dok tijelo tramvaja
oprezno bježi iza zavoja
na praznoj stanici
vidim samo nas dvoje

kako povlačimo linije kroz maglu
i razmjenjujemo stihove
u mojoj verziji događaja.

LET

Prevrće rečenicu po jeziku, riječi
zgušnjavaju se u linije
aerosol iz aviona
između obrva upisuje vertikalne tragove
koji se neće stići zadržati dok čeka
u čekaonici punoj
poput one kad su joj rekli
da ima tumor. Tumara pogledom
prema ulazu avion je sletio on
stiže. Juri uspravno kroz gomilu
odijelo od tvida i tanka kravata, začesljana kosa i obrijano lice.
Pruž a ruke i nudi proziran osmijeh
ona pušta rečenicu, takvu kakva jest,
na slobodu.
Nije bilo tako teško
prijeći put od A do beskraja. Crnilo
prekrije linije njegova osmijeha, protisne „Zašto?“
ona neobično osvijetljena osjetno
lakša, već leti krila je grebu
iza trulih pluća
govori brzo, raspršuje po zraku nejasne riječi o slobodi i kratkoći života.
Onda odlazi neodređeno bez smjera
traži svoju pistu.
On stoji, s kovčegom u ruci i
osjećajem utega na prsima.
Okreće se prema izlazu i stapa
s linijom ljudi, namršten
razmišlja kako svima
objasniti ovo.

BOJIM SE KRAJA

stih, gdje izostaje utjeha točke
nespretna tišina
u loše osmišljenom scenariju sentimentalnog filma
gdje amateri prestrašeno
glume sve ono što su
skoro postali, ali izvukli smo se,
imamo još licâ
na raspolaganju, raspolovljena, bez kože
bez obraza, samo kosti i mekane jabučice i suha krv
bez ideja, stavljeni ondje
da odražavaju prašnjave čežnje
dok trepavice lutaju od
osobe do granice do linije do kraja
i škrtare sa srećom i praznovjerjima jer
nitko više ne treba uljepšavanja
ni kovanice na vjeđama, očito je
preskupo, lakše je odustajati i
presvući strah u ponos; nos me škaklja
kad ga lizneš i smiješ se, ni ne razmišljaš
o odlaznoj špici i anoreksičnom svjetlu na kraju
a mene peče
brujanje projektora, loše zamaskirano odbrojanje
koje će se kasnije samo
patetično razvući u
neprepoznatljivu melodiju u ispražnjenom walkmanu
što će me neizbježno podsjetiti na djetinjstvo
ali neće ublažiti
gorak okus, prvi znak raspadanja
vraća se iz želuca u grlo
svaki put
kad zakolutam očima na ljude koji se križaju kod Petrove
kad izađemo iz kina

kad prozrem i prezrem riječi Malog Princa
i kad mi se na trenutak učini
da sam apsolutno slobodna
jer ništa ne podsjeća na kraj
kao apsolutna sloboda

PLES

Promatrali smo ples
ples tijela i boja
oslikanih lica i bučnog smijeha
topilo se tlo, buktio je zrak
gipke su figure skakale pred nama
znojile se pod teškim maskama totema.
Iza njih su na udaraljka
tvrde sjene prosječnosti
i duhovi malenkosti
udarali strašni
strašni tempo.
I ja sam cupkala jednom nogom
smješkala se
otpuhivala dimove
večer je bila vječna
ti bi povremeno slegnuo ramenima.
Ne patimo mi za brendovima
sreća je izlizan proizvod.
Nema panike.
Gledali smo se zaljubljeno
odražavali se
slabovidni i pripiti
nesvjesni svoje nevidljivosti.
Promatrali smo ples.
Melodija je crpila akorde
iz naših pogleda.

KNJIGE

Budim se tužna.
Vidim ponekad kako sjedimo blizu
hladnog zida s glasnim grafitima
pijemo večer.
Njegovi prsti zavodljivo
suzdržano trepere iznad čašice
ramena cure koju je maloprije upoznao, a na
post-adolescentski ciničnom licu mu se vidi
da negdje u primozgu već sprema priču
o svom uspješnom pothvatu.
Ti mi tihim glasom govoriš o nekom starom događaju
koji te podsjeća na ovo mjesto
samo si sad puno sretnija
i zato je sad ovo ljepše mjesto.
Govorim ti da si glupa i sentimentalna
u sebi se živciram
zašto mi sve lijepo upropastiš?
Zašto svojataš ovaj stol, boce, grafite i buku
povezuješ ih štrikom za svoje uspomene?
Neće biti ništa vredniji ni proživljeniji
a moj će vid biti okaljan.
Glasovi naših prijatelja sudaraju se
razbuđuju me.
Drugi dominantni akord je smijeh.
Čudim se kako sam si ikad mogla željeti zlo.
Na povratku kući uhvatiš me
ispod ruke osjetim da drhtiš
od sreće ne hladnoće.
Drago ti je da se pravimo da razumijemo
da smo u determinističkom kaosu života uspjeli
povući imaginarni pravac
jer svaki pravac

obećava
još jednu točku.

Navečer ostajem dugo budna naslonjena
obrazom uz hladan zid.
Trgam stranice i žvačem papir.
Želim da mi vrate odsanjani život.

RAZGOVOR

Danas si me opet pozvala
u neželjeni obilazak
hladne pustinje
kojoj je odavno oduzeta
atraktivna romantika Weltschmerza
a osmišljena manje egzotična titula bolesti.
Opet sam preplašena turistkinja tapkala
u pijesku da ugrijem korake preuzela
ulogu vodiča
i objasnila ti svijet
još jednom oslikala nezaboravne
figure u pijesku koje ćeš zaboraviti
do sljedećeg puta.
Ali vrijedilo je. Jer, u onom kratkom zaboravljivom
džepu vremena sakrile smo se
od mutne rutine
od svečanih pjesama o oblacima i melankoliji
od informacija, novina i reklama
od ljudi koji analiziraju jazz
i ljudi kojima je cinizam
najviša točka duha
i ugrijale se u pustinjskoj zori.
Vjerujem svakom tvom osjećaju
jer nemam izbora
jer je stvarniji od svega što sam ikad dotakla.

Ne znam
zapravo
vjeruješ li ti
mojim pričama.

Kasnije, kad sam ugrijala prste
trljala sam dugo ruke pod vodom.

Pijesak

ne želi van iz moje kože.

PROZOR

Prsti joj drhte dok slijedi
male tračnice oko svog trbuha
budućnost podrugljivo zviždi
kroz tunelić u grlu.
Da bar govorimo istim jezikom.
Ovako mogu samo slušati
uokvirena prozorom
ni ne vidi koliko se trudim
pokrpati nebo, grlim
veselo ispupčenje
skriva sunce.
Ovo je doba nevinosti.
Otac je volio Scorsesea
ali ovaj je film cijeli prespavao.
Neće nikad razumjeti. Ipak
„obećavam, pokušat ću opet.“
Vani me mnogoljudna tišina ušuškava
a predugi farovi kontaminiraju
svjetlo. U očevim očima
čudno je. Atavizam bijesa:
„Ne spominji mi tu glupaču.“
Čeznem za razgovorom
i čekam nepomična.

JA U MOTANO U NEŠTO VEĆE

Cijelu smo večer razgovarali.

Iscrpilo me to.

Riječi su nas promašivale nepromijenjene

i zabijale se u zidove

zalutali šrapneli. Bio si toliko veći

od mene kad si stao zaustavio si i vrijeme i disanje.

Svejedno sam gorjela

pratila kako ti oči titraju dok s novootkrivenom znatiželjom

proučavaš fotografije koje stoje

u tim okvirima već godinama.

I onda odjednom tvoje ruke –

znojna užad od udova

oko mene.

Izašla sam zapaliti. Jer tebi smeta dim.

Sjedim na stubama

ispod titranja volframske niti

pritisnuta vrućim svjetlom promatram

kamenčić pokraj stuba

i čekam da prestane

imati ikakve veze

sa mnom.

Šutnja se kondenzira u kutovima očiju

tonem.

Za mnom klopoću komadići razuma su

limenke na autu mladenaca

u američkim filmovima o životu.

Volim hrvatski jezik

jer je dovoljan

samo jedan mali dio

riječi da znaš da sam

ja „ja“.

Skrivam se
u utrobi sufiksa
između dva oprečna glasa. Taman
prije M. Misli.
Prije misli.

OTKUP

Ovo je sada tvoje. Moram se pobrinuti za tebe.

Naši očevi su seronje

*pa smo onda ti i ja brat i sestra. Oko žile na zapešću
kliznuo je zlatni lanac, debeo i težak.*

Bratić me gledao

velikim mutnim zjenicama

nije tražio reakciju.

Stari mi je to dao, valjda da mu bude lakše.

Nisam ga kanila prodati

probavala sam ga nekoliko puta

uvečer sama puštala da mi teško, navodno afričko zlato

vuče vrat prema dolje niže teže duboko

u korijenje u nepoželjnu obiteljsku

povijest. Povlačilo me duboko bih uzdahnula da se stvori

veći razmak

između srca i trgovine

tješilo me samo

novostečeno pobratimstvo.

Ali i ono je kratko trajalo

ubrzo sam opet bila jedinica

a zlato zakopano u srž kuće moju srž našu srž.

Ipak, nisam ostala dužna

histeriji zlatne groznice.

S prvim procvalim neonskim natpisima i ja sam

izvadila svoju jezgru i tražila

najbolju ponudu.

Ne patim za značenjima i predmetima i njihovim međusobnim vezama

a bratić ionako nikad nije odustao

od svog seronje - tražio ga je

opušten kao pijani smiješak

tapkao bijelim lajnama

kao glupa golonoga djeca na snijegu
sve dok nije prestao. I prestao.

Dok sam čekala svoj red i cijenu
„stručnjak“ u „uredu“ gladno je pregledavao
svoje instrumente, odabrao
pravi i rastrgao
nečiji vjenčani prsten
da me podsjeti
da malo koji beskraj
nema svoju cijenu.
Mekani je krug lako popustio
tiho se razlio
kao prevelike zjenice mog bratića

Ajde, da vidimo. Opa, teška stvar.
Vaga je malo pokleknula.
Kemijska analiza nije.
Ne. Nije ovo zlato. Zapravo... nije ni pozlaćeno.
Ništa.
Ništa.

Na putu kući
lanac je počivao sklupčan
u mom džepu.
Neraširen neomotan bezopasan i bezvrijedan
i puno lakši.
Trebali smo znati
da je savjest skuplja.

Na putu kući
krv mi je grijalo tramvajsko sunce
zrakama smješkala sam se, čudno zahvalna
što bezazleno komuniciraju
sa žutim pjegama oko mojih zjenica

RAVNOTEŽA

Napila je sve svoje likove
da bi postali
savitljiviji od papira, da može raditi s njima što hoće.
Pobunili su se, savladali je kao Liliputanci i odveli
priču u predivan
neprofitabilan svijet.
Čula sam vriskove
iza zatvorenih vrata, ali iskreno
nije me bilo briga. Previše volim interpunkciju
i taman sam dodavala završne točke na razdjeljku
svojih šiški, na rubu haljine i na ispoliranim potpeticama.
Vratila sam se kući
tek kad je sunce spalo
na zarez na plohi, a nebo na zbunjena trotočja.
Napunila sam hladnjak
rasporedila tračnice u vazi i tek onda
razmotrila vrata. Kvaka
je u tome što ne želim znati jesu li je ubili.
Može imati i rupu od metka
u čelu
ja samo želim da mi ostave moje točke.

SUMNJA

„Mi ne vjerujemo da je on Bog“
Pogledala sam Majeda kroz kišu zvona
iza nas. On je pogledao
katedralu pa opet mene
„Bio je čovjek, ali velik čovjek.
Posumnjao je u Oca kojeg je volio“
Razmjenjivali smo svoje činjenice
ispod mlakog španjolskog neba
svoje dijelove mutnih istočnih identiteta.
Ovako izmješteni mogli smo
pretvarati se da Gaza ne gori i da nitko nigdje ne vrišti
i nitko nije čuo pa ni mogao
zamjeriti što ne znam zašto bog ne bi
sumnjao. S uma

silazim
s aviona, a sve leti
u zrak u zaborav. Sa sramom
otkrivam da imam male ruke
skrivam ih u džepove, u torbe, ispod tipki, iza glave.
Ne želim da itko zna
koliko su slabe i koliko im trebaju
rečenice koje se ne mogu raznijeti
u suze i upitnike. Zamišljam
da nas ima još dok stojim u redu
u sivoj prostoriji s crvenim pločicama
pred šalterom, pred obećanjem i ne vidim
ničije ruke. Zamišljam
da ih ima drukčijih
da pijesak može biti zaleđen
i da Majed svaki dan
reže svoj dlan i gura ruku

u zemlju. Spuštam zamagljen pogled
na ostakljene ruže u tlu.
Da bar imam ljepše
stihove, ali sljedeća sam na redu
prsti me bole kosti rastu i žele
više.

NA PROMOCIJI

Večer u obliku kartona
izrezanog kao gradska panorama
obavila nas je svojim
nagrizenim krajevima i spojila
u večeri riječi
egzotičnoga jezika (ja sam centar, znam
dok naginjem plastičnu čašu s besplatnim vinom, i tako znam
što je egzotično)
i duhovnih lutalica.
Knjižnica je puna
a prevoditeljica vještini potezima
razmotava čarolije Istanbula i uljuljkava me
u sigurnim sličicama
grada koji nisam vidjela
a čije mitove poznajem, pripravljene
na ponešto ublažen, ali ipak začinjen način
za zahtjevnu europsku publiku.
Svrbi me ovaj miks – nešto ne štima.
Osvrćem se pogledom lutam
između urednih polica
polu-kronološki možda abecedno i nipošto logično
raspoređenih polupunih studenata i pospanih intelektualaca
i sve je očekivano
i kako valjda treba biti
dok ne zapnem između dva brežuljka dvaju sakoa
i ugledam njega
s masnom kosom, predugim hlačama i
rukama nesigurno stisnutim, kasnije shvatim
da skriva prljave nokte
i nju
u besmisleno finoj suknji
koju povlači svakih pola minute

preko rupe u najlonki na potkoljenici
i zapisuje književnikove odgovore na staroj omotnici
prepunoj črkarija i beskorisnih citata.
Pa neće te oni nahraniti, zar ne? upitaju moje
obrve skupljene u naporu shvaćanja
ovih aberacija.
Knjižnični beskućnici
ne prodaju Ulične svjetiljke
ne traže boce
nego sjede na promociji
knjige koju vjerojatno neće kupiti
a možda ni pročitati
i slušaju
nahranjeni i promijenjeni, zagrijani.
Pa što i da su došli samo zbog vina?
(nije li i pola nas?)
barem se hrane
i od riječi
tko zna kome će kasnije prepričati
što su naučili
i kako će im izgledati
svijet izvan vrata knjižnice
jer znam, i mene često zbuni
kad mu se vratim
nakon što odlutam na ovakvim događajima...
Vraćam se na čašu i na književnika
ne razumijem ni njega ni prevoditeljicu
moj mi centar
više nije tako poznat.
Večer se naglo širi u
ruke u obliku prijateljskog smijeha
izvlače me van na hladnoću
i gubim iz vida
svoje nove objekte učenja
svoje nepravilnosti u sustavu koji nas je trebao zaštititi

svoje rupe u najlonkama
svoje rupe u tkanini očekivanja od večeri.
Nečija me ruka
protrese i povuče dalje
u tamu u novu ulicu isprekidanu
histeričnim svjetlima i otuđenom bukom
ne osvrćem se
jer mi je već prevelik izazov
samo stavljati nogu ispred noge
i stiskati šaku oko prijateljske ruke
otkrivam
oštre mitove ovoga grada
nisam još pročitala.

JEKA

Stavljam tvoju cipelu
na uho i slušam šum zamišljenih
dana
poput ovog ima puno.
Gotovo svaki dan je dan
poput ovog.
Naranča pucketa na radijatoru
gubim lice u obruč tvog pupka
sputavam se kabelima i tuđim stihovima.
Previše je toplo jutro je bez boje
ali previše se bojim
utopiti u magli. Pročitat će me i zaboraviti.
Ovako zatvoren mogu sve što mogu
zamisliti. Ja sam bog svoje sobe i tvojih savršenih nogu
i smijem se kao najsretnija budala
dok me prestižu transkripti naših monologa, razgovora, seksa, i tišinā, i tišinā.
Jednom ću im morati dati
da me rastrgaju, stave moju kralježnicu pod vlakove
i zauvijek otvore oči na vrijeme
skupljeno u šupljim ključanicama
i zabranjenim sobama.
Stavljaš narančasti ruž pred praznim zrcalom
a dan poput ovog tjera me
u kut slike, na rubu sam
sa šakom u želucu pred anakroničnim prizorima
svoje izdajničke kupaonice.
Jantar ti se skuplja oko usana
radim kalendare od cigareta
obrve su mi teške.
Bezumno ostavljam
mjesto pored svojih cipela
i gutam agrume.

Nema odgovora.

Stakla nemaju lica.

Čiča u dućanu nema oči.

Nema te.

IDENTITET GRADA

Razdvajam se u kretnji
tramvajske žice
režu me napola.
Stihovi ne mogu preživjeti u ovome gradu.
A kad pokušaju pobjeći, zapnu
za kvrgave ruke krošnji u uzaludnim parkovima
ili ih ubiju skalpeli svih tih silnih antena.
Onda spuznu na ulice
štucaju među prolaznicima
goli luđaci
gaze ih, a smrt im je
stisak staklenih kostiju.
Jutros sam spasila jedan.
Nisam znala što s njime
pa sam ga dala onoj slijepoj prosjakinji na trgu.
Namrštila se, ali nije mi promašila lice
kad mi je ponudila svoj
mutni pogled
suhe sućuti.

AUTOPILOT

*„Volim tvoju poeziju. Ne mogu to objasniti,
ali inspirira me“*

Ima sasvim dovoljno
staklenki
stoje zaobljeno stroge
na beskrajnim policama što
okružuju sobu
omataju krevet i
nadvisuju se iznad uzglavlja.
Svako jutro bira pravu
i ulijeva u nju dozu
koju je taj dan spreman podijeliti.
Zadivljujuće precizan i nezavidno usamljen
ta sitna duša
nije nijednom promašila.
Dolazi kući
s tek nekoliko kapi
taman da kaže laku noć
i onda usne nove doze.

Idiote. Pjesme

*koje sam ti tada dala bile su
najgore, najzagušenije, najsebičnije i najbezličnije. Poražavajuće je
za tebe, ne za mene*

da su ti one najbolje.

Zna da će jednog dana isteći
zaliha staklenki
vrijeme
on iz svojih okvira.

Nebitno.

Pouzdaje se u prozirnu oštrinu
svoga uma i vjeruje
da će znati prepoznati

trenutak
kada može prestati trebati
staklenke.
Ne bi nikad
ni pomislio da će ga zaobići
kao nezainteresirana publika
skromno tupo krotko, u tišini.
Kad te prestanem slušati
zaboravit ćeš
kamo si htio ići.
Kad te prestanem gledati
pretvorit ćeš se u stakleni prah.

MUZEJ

Sad kad smo se nakitili
lovorikama civiliziranosti
imamo dopuštenje
kritizirati i kategorizirati
istrenirati i suzbiti
bakrenog bika i lešinarovu kćer
u kontrolirano stanište
oholih zidova.
Slijepa pjega
na koju se penjemo u potrazi
za užitkom u zgražanju.
Kao da su se frustrirani svećenici
u svom malom neotkrivenom
svijetu svom malom neobrazovanom umu
išta manje zgražali
pred prekrasnim vješticama.

Izbjegavala sam Arheološki
dok god je trajala parada morala.
Najstrašniji bili bi
premalo iznenađenje
i golicavo kalkuliranje –
što bih ja bila:
mučenica mučitelj ili
nasmijani kreten.

I mutna misao da
21. stoljeće kuca oduvijek pravilno u
otvaranju i sklapanju
listova „kruške“ u vagini svemira
dok na nas
neprimjetno padaju
crne klaunovske suze.

MJESTO BLIZU CENTRA GDJE PUŠTAJU DOBRU GLAZBU

Ova večer neće nikad moći stati
u pjesmu o pričama
što su se rascvjetale
slabim izgledima usprkos
u buket neizgovorenih galaksija
i plutale tempom
svemirske vječnosti
između pljesnivih naslonjača
pognula se i otkrila
sve svoje tajne neznancu
on je dotad nezainteresirano
ispijao svoju sjetu
i prisjećao se one kojoj je uvijek
mico kosu s čela
možda je to bilo prije sat vremena
možda prije dvadeset godina
možda nikad. Na drugom kraju
čestice smijeha alkohola i riječi
stvarale su svoju civilizaciju
koja će suvereno opstati
sigurno hoće, jer uvijek se
barem netko okrene, siguran
da je nešto ostavio
potom slegne ramenima pred nevidljivim plaštem
prebačenim preko komadića duše
što mu se više neće vratiti.
Ispred vrata sjene su se svađale
natjecale s melankoličnom glazbom 80-ih
koja je u vrtložnim slalomima klizila
oko nogu stolova i ljudi i penjala se
uza stijenke staklene kugle

što nas sve drži
u mom džepu
čini mutnu radosnu
nepravilnost.

Kasnije sam uplivala
u novu sebe, izgubila se
iza poznatih zgrada
i utiskivala u tlo
jutrom oprane ulice.

Na putu me zaustavio
nasmijani samotnjak i pozvao da vidim
što prodaje u prtljažniku svog auta.

Pokazao mi je zaustavljene sate, mišolovke, knjigu s nevidljivim slovima, mir u svijetu,
otrgnute džepove, miris pokošene trave, sretnu poeziju, tuđe staklene kuglice, čežnju,
molitve i spokoj.

Prihvatio je osmijeh
kao najvredniju valutu
i dao mi džepno izdanje
melodije
što zaljubljeno odzvanja
kad god vrijeme malo ubrza
i kad god malo nestanem

KASNIJE

Ulazimo u navikom izlizan kafić
konobarica nezainteresirano otpuhuje pozdrav
i stišava glazbu.
Izranjaju komadići razgovora mi se zapliću
oko zglobova
„...zgodan je, ali niš u glavi“
„Kamo ideš večeras?“
„...brojni modusi postojanja književnosti u postmodernizmu...“
Toplo je.
Strop je masno nebo
a uspomene izbijaju kroz sedefasti lak
na našim licima.
Razgovaramo, vjerujem da raspirujemo
uspavanu srodnost.
Nekim novim glasovima
i nečijim tuđim frazama
puniš minute između nas.
Naručuješ dupli viski
i umačeš u njega W s holivudskog brda.
Smrzavam se sa šalicom vrućeg čaja
u rukama i usidrujem pogled u tapetama iza tebe.
Ne prepoznajem te.
Feniksi u nama zijevaju.
Gnječi me muk
tvojih slijepih rečenica
sve dok ne postanem novi lik
na Hopperovom posteru iza sebe.
Ti odeš na wc
a ja otkrivam bliskost
u tvom izostanku.
Konobarica mi zavjerenički namiguje
i stavlja svijeću na stol, „za ugođaj“.

Za napojnicu joj uzvraćam
lažnim osmijehom prihvaćam igru.
Nesporazum je očito novi jezik.
Vraćaš se i nastavljaš
a ja gutam vatru.
Mala žrtva
za dug koji forma otplaćuje sadržaju.

PREPORUKA

Jedva se vidimo
kroza zadimljen pogled
probijaju tvoje nazubljene primjedbe.
Ma ne ne u redu je
nisam ti se nasmijala
jer si u krivu uvijek si u pravu
sa svojim frigidnim pričama o ljepoti
ionako volim samo tvoje usne i to
kakve smo bile prije i to
kako uspiješ postići da osjećam
kao da pišeš rečenice po zraku. Zapravo
sjedim sama na kavi i čitam
potpuno nepredvidljivu knjigu.
Nastavi.
Nasmijala sam se
jer ćeš se ti potruditi smijeh zaboraviti
klasificirati ga u jednu od ladica
s mojim manama (možda ograničenost?)
i pustiti da me omataju dalje
prsti oko vrata
tvoje priče. Ispričaj me
moram napudrati nos
izribati ruke od kritika
i umiti lice od teorija
i pamtljivih poruka u pogledu u zrcalu
shvaćam
da sam samo zamjena
za nevidljivu publiku
poluprozirni sugovornik u kojem
bušiš rupe i oblikuješ
prostor oko sebe. Oko nas
tvrda lica, nitko ne vidi

šupljinu u mojim prsima.
Dobro pusti me malo na miru
da negujem
izudarano tijelo knjige
koju *moram* pročitati već mjesecima
jer je tako nova
i drugačija
i tako lijepa.
Pusti nas obje
na miru
želim komunicirati.
Opet sa smiješkom
njuškam stranice
preskačem predgovor
spremam figu u džep
možda ipak oživim

STRANGE FRUIT

Još je u djetinjstvu otkrila
čudnu moć.
Zaspala bi i otputovala
u tuđe umove. Izmjestila se
u tuđim snovima
stajala nevidljiva
promatrala
bez uloge i utjecaja
krala ideje i slike.
Nije ostavljala svoje tragove
u tim iščašenim noćima
samo skupljala
tuđe i slagala ih u riječi.
To joj je bila njezina najdraža osobina.

Sinoć je bio na slušaonici.
Privatna zabava samo za odabrane
u sobičku najneobičnije osobe
koju je upoznao na faksu.
Imala je smijeh koji šušti
i birala savršene riječi za sve.
Govorila mu je o svojim šetnjama snovima.
Zagušljivi *scat* isisao je zrak iz sobe.
Netko je proslijedio čarobni štapić
pun tajni o svemiru
a on se sanjivo smijao na rubu
razgovora o razlikama i moći.
Netko mu je šapnuo stihove na engleskom.
Netko se histerično smijao.
Netko je pekao palačinke.
Netko se seksao u wc-u.
Nitko i ništa

nije izgledalo kao mjesto iz kojeg je došao
zagušljivo na neki drugi način dosadno
čisto i slatko.

Kad je otišao
sanjao je budan trčao osvrtao se
za žutim kvadratom usred beskrajnog nebodera
i smijao u noć obećanja.

Da nije sanjao
možda mu nitko ne bi ništa ukrao.

Ovako je metalni cvilež kočnica
otrijeznio noć kosti i
zubi zabubnjali
kao nevješta improvizacija.

Zgusnute sjene
kratko su vijećale.

Asfalt je odbio suradnju, čak i pred
molećivo skupljenim prstima krvi.

Mogla se zakleti da je ušla
i u taj san san odjeka
strašnog spokoja i zaostalog smijeha.

Nije ništa mogla ukrasti.

Nakon toga je bježala
od tuđih snova.

Čudni plod
grada i noći
stvorio je dovoljno
vlastitih snova
smrznuo je u mraku i zabranio kretanju.

Nakon nekog vremena
više ništa nije sanjala.

A gradski duhovi
više nisu bili
ni upola tako bezazleni.

STVARI

„To je ravnoteža:

jednu unesi – drugu izbaci“

tvrdi majka dok čisti sobu i natrpava kutije

tvrdih rubova. Ravnina me tješi

ali čini mi se da je puno teži

prvi kraj vage

u mojoj sobi

stojim

i odmjeravam utege. Ja sam

vertikala usred kaosa predmeta i moram

znati koji prijete ravnoteži.

Iz Bosne smo izašli s vrećicom

i dva albuma mekih krajeva

pa znamo da nije pametno

vezati predmete oko gležnjeva. Važem

ulaznice bilježnice fotografije majice svijeće

i još bilježnica.

Neke ću morati zadržati. Bez nekih težina

ova će se soba raspasti.

Kutija je sigurno mjesto. Tvrđa

od vrećice. Punim je

pomno odabranim bitnim.

Uzdižem je na ormar jedva

jedva izdržava težinu.

Promatra me stoički ponekad

posjećuje, podsjeća.

Sigurna je. Ravna. Čvrsta.

Ne može plakati ni govoriti.

Hrabro drži moju sobu. Uvijek je

zatvorena i volim njezin kockasti zagrljaj.

Vjerujem joj i znam

da nije nimalo pogrešno
ako se probudim noću
sklopim stranice
i obrišem suze
sa svojih uglatih ramena
i bokova.

BREZE

One could do worse than be a swinger of birches.

Moje su breze
drugačije od Frostovih
njegove su gipke i savitljive
čak i pognute
nude rasplesani zagrljaj.
Moje su čvrste. Hladne i krhke.
Nikad ne znam
koja će grana puknuti
i zašto
a ipak
uvijek se nađe nova i
nikad me nije dovoljno strah
da ne pokušam opet
njihove mi se prizme i prozirne
boje uvijek svoje glavo
zapliću o prste
nude samo obećanje
tanke staklene grane
sasvim su dovoljne onome
tko uvijek traži
bolja uporišta

Katja Knežević

Rođena 1987. u Doboju, a odrasla u Zagrebu. Godine 2012. osvojila prvo mjesto na natječaju Sea of Words za kratku priču „Nevidljiva majka“, a 2014. nagradu Goran za mlade pjesnike za rukopis *Staklene breze*, objavljen 2015. Pjesme su joj objavljene u časopisima i antologijama u Hrvatskoj i u regiji, a nastupala je na čitanjima u Zagrebu, Bruxellesu i Manchesteru. Piše poeziju i prozu na hrvatskom i engleskom. Prevela je s engleskog zbirku priča *O detektivima* Ivana Vladislavića (2017). Živi i radi u Bruxellesu.

Biblioteka Mali rakun

knjiga 48

Katja Knežević

STAKLENE BREZE

© 2018 Katja Knežević

© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2018

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Krešimir Pintarić

Urednik

Goran Čolakhodžić

Fotografija

© jokerpro / Fotolia.com

ISBN 978-953-345-569-3 (HTML)

ISBN 978-953-345-570-9 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-345-571-6 (PDF)

ISBN 978-953-345-572-3 (MOBI)

Prvo izdanje

SKUD Ivan Goran Kovačić, Zagreb, 2015.

**Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Grada Zagreba i Ministarstva kulture
Republike Hrvatske.**

**Projekt Besplatne elektroničke knjige [BEK]
financijski podržava Zaklada “Kultura nova”.**